

La Veu del Diumenge

suplement gràfic de «La Veu de Catalunya»

Any 1

Barcelona, 3 juny 1934

Núm. 5

Aquest suplement no pot ésser venut separatament de «La Veu de Catalunya»

Preu conjunt, 20 cts.

SADURNI XIMENES

Ximenes començà la seva carrera essent periodista. Es el que fou essencialment tota la vida. Del periodista en tenia la mobilitat, el gust que tenen les coses i els homes tractats de primera mà, la tendència anticonvencional, la necessitat de sentir el gust amargant que té la vida. Feia pensar en els grans periodistes del segle passat, en un De Blowitz, en un Arthur Nevinson i sobretot en el vell Hardman, que escriu les immortals cròniques sobre don Juan Martín (El Empecinado) a la premsa anglesa de l'època...

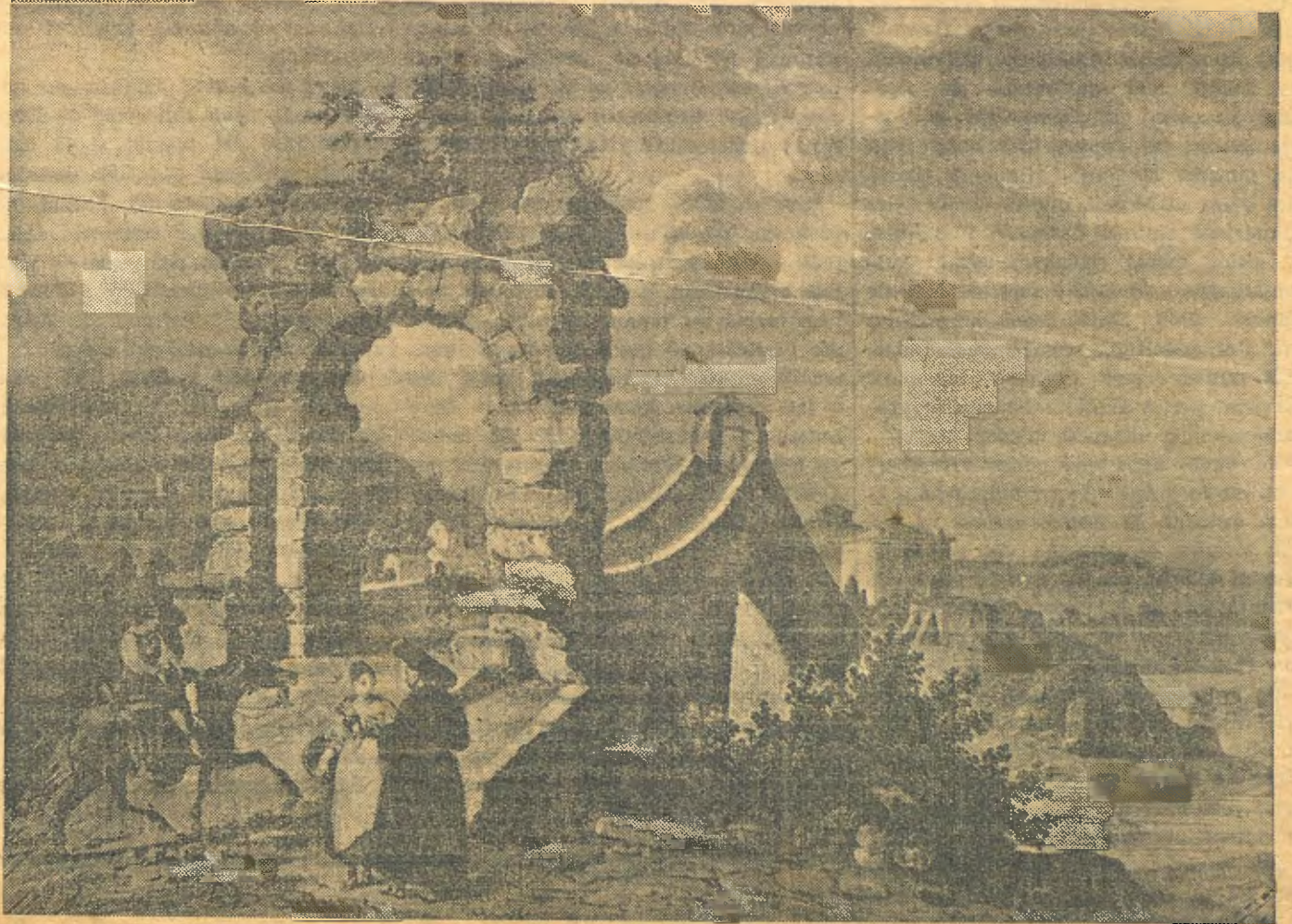
Si encara avui l'ofici del periodista a Espanya és una de les desgràcies en què pot incórrer un home — «escriure en España, es llorar», escriu Larra — imagineu l'esperit d'aventura de què havia d'estar saturat Ximenes, quan es presentà al teatre de la guerra russo-turca com a corresponsal de no sé quins diaris de Madrid. A tots els qui coneixem una mica els diaris del país, una entrada així ens fa venir fred als ossos.

Es possible que Ximenes enviés alguna correspondència i fes passar algun despatx. Degué, però, escriure poc. La seva tendència fou, naturalment, — és la característica de tots els escriptors de raça — escriure poc. El cert és que entre les persones que no li llegiren mai les cròniques — en els nuclis de militars, polítics i periodistes d'aquella guerra — Ximenes fou molt ben rebut i positivament estimat. Fou en el teatre d'aquella guerra que es lligà d'amistat amb el famós fabricant de xocolata francès Meunier — el «chocolatier» Meunier, deia ell — que tenia llavors diversos diaris de París. Aquest fabricant li comprà articles. Els comprava com aquell qui compra un parell de pollastres a plaça... — deia Ximenes. — Era magnífic!

El xocolater Meunier jugà un gran paper en la política europea del seu temps. Amic personal del Kaiser, enemic de Bismarck, conseller «in partibus» del tsar de Rússia, home de l'absoluta confiança de Waldeck-Roussseau, Meunier entrà en totes les intrigues franco-germano-russes posteriors a la caiguda de Bismarck i de la denúncia dels tractats de contraassegurança. Meunier tenia un yacht, en el qual no faltaven mai xampany i bombons de xocolata — els bombons de xocolata foren en aquella època la poma de la serp — i, embarcat en ell, tan aviat navegava per la Bàltica com pels reconcs de la Mediterrània. El canceller Von Bülow, en les seves inolvidables memòries, tira una mica el vel que cobreix les intrigues de Meunier. Ximenes sostenia que Meunier havia estat l'artífex directe de l'aliança franco-russa. La combinació era, segons ell, celestial. Rússia hi portava una concepció eterna de l'autoritat. França hi portava la bona vida. Com a xocolater, Meunier era tractat per Ximenes amb una discreció relativa; però, com a intrigant, adorava la seva memòria. Vaig sospitar sempre que l'entrada de Ximenes en les intrigues russes es produí, a part del fabulós matrimoni de Ximenes, a través del fabricant de xocolata parisenc.

Ximenes sostenia que havia estat un agent rus al centre de l'Àsia i que havia treballat contra la Intelligence Service anglès a la frontera de l'Índia. Naturalment, ell deia que les seves missions havien estat de caràcter cultural, arqueològic i ètnic, però explicava detalls tan vius d'escenes de bandatge, d'espionatge, d'intrigues, de fets heroics i de complicacions tèrboles que es formava un aiguabarreig i era impossible saber fins on arribava la cultura i on començava la ferocitat política. De tota manera, els fruits intel·lectuals de tota aquesta part obscura de la vida de Ximenes existeixen. Sostenia que la seva obra millor estava continguda en els arxius d'Estat de Rússia i que la seva obra periodística i d'erudició més profunda es trobava dispersa en forma de fulletons en les col·leccions dels grans diaris conservadors de Sant Petersburg i, sobretot, en el «Novoie Vremia». Aquests articles, notícies i fulletons constituïen per Ximenes una obsessió constant. Hauria fet qualsevol cosa per rescatar-los. En realitat, el desig que tenia per tornar a Rússia era, a part de veure la seva gran propietat de Mohiloff, recuperar al preu que fos aquests articles. A propòsit dels seus estudis asiàtics sortien a parlar de Gobineau, de Vachier de Lapugne, de Chamberlain i dels etnòlegs cèlebres. Ximenes els admirava, però els noms d'aquests grans autors li produïen una gran malenconia. Creia que la seva obra era superior a la d'ells, que tenia més rigorositat llatina. Segons ell, en els seus escrits hi havia l'explicació de les emigracions àries al continent europeu, a part de curiositats innombrables. Els misteris d'aquestes emigracions el felen parlar hores i hores, i en

CATALUNYA MONUMENTAL I PINTORESCA

Les obres dutes suara a bon terme per a la dignificació de l'arc romà del Pont del Diable de Martorell donen actualitat al vell monument. Langlois havia inclòs aquesta bella litografia del pont en el seu *Voyage Pittoresque et Militaire en Espagne*, publicat per quaderns entre els anys 1826 i 1830, a París

(Reproducció facilitada per l'Arxiu Històric de la ciutat)

LA SETMANA POLITICA

El fet més important que s'ha produït aquesta setmana a Catalunya és l'epi-sodi còmic d'un suposat atemptat ocorregut el divendres, dia 25 de maig, a Granollers, contra el diputat a Corts senyor Grau Jassans. Segons la referència del senyor Grau, el seu automòbil fou tirotejat per un «torpedo» de color gris.

A l'Esquerra, només els amics del senyor Companys, o sigui el grup Companys, va prendre's seriosament la qüestió. El policia senyor Badia va manar, per cert, segons es diu, contra una ordre del comissari, que es practiqués una enquesta a Granollers. Segons aquesta enquesta, no existeix tal atemptat. El senyor Grau havia tirotejat el seu automòbil amb el desig de muntar un afer i de presentar-se com a víctima.

En el seu número del diumenge, «La Publicitat» va dir clarament que aquest suposat atemptat era una comèdia. El dilluns, el setmanari «La Rambla» va publicar unes declaracions del senyor Grau Jassans en les quals es deixava entendre que els autors de l'atemptat

eren uns policies de la Generalitat. L'allusió del senyor Grau anava ben directa contra el grup d'Estat Català, sobretot contra el policia senyor Badia. El mateix dimarts, al vespre, va reunir-se el Directori de l'Esquerra. De vint-i-nou membres de què consta aquest Directori només van assistir-n'hi onze. En la reunió es va acordar inhabilitar el senyor Grau per a tota mena de representació del partit d'Esquerra. El senyor Grau va contestar amb una nota en la qual fa constar que a la reunió només hi assistiren onze membres dels vint-i-nou de què consta el Directori i acaba dient que el Congrés del partit és qui haurà de fallar el plet.

Hem resumit aquest afer perquè demostra on han arribat les divisions i concupiscències entre els grups de l'Esquerra i perquè la qüestió encara pot donar joc.

★ El discurs pronunciat el divendres al Parlament de la República pel senyor Cambó ha continuat essent el tema de nombrosos comentaris de premsa. El discurs ha tingut la virtut de fer fixar l'atenció del públic sobre el problema del pressupost. El cap del Govern, senyor Samper, després de fer grans elogis del discurs, ha declarat que està decidit a reduir les despeses i a poder presentar un pressupost el mes d'octubre.

★ El Govern de la República va celebrar dimarts una reunió molt important, de la qual va sortir un decret encaminat a fer front a la vaga agrícola anunciada pels socialistes com a protesta per la derogació de la llei de termes municipals. Aquest decret declara ser-

vei públic la feina de la collita, manté l'estat d'alarma, estableix la censura de premsa per a les informacions relatives a la vaga, suspèn les reunions i manifestacions i fixa sancions molt severes contra els pertorbadors. El Congrés ha aprovat les mesures adoptades i ha donat un vot de confiança al Govern.

★ El Tribunal de Càdiz ha condemnat el capità Rojas, com a responsable dels fets de Casas Viejas, a vint-i-un anys de presó. L'afer ha de passar al Tribunal Suprem. Encara pot donar joc.

★ El senyor Gil Robles, parlant de la situació política, ha dit que probablement durant l'últim trimestre de l'any actual serà necessari un govern majoritari de concentració parlamentària, en el qual entraria la minoria popular agrària.

★ Divendres va celebrar-se, davant del Tribunal de Garanties Constitucionals, la vista motivada pel recurs presentat pel Govern de la República sobre la competència del Parlament de Catalunya per a dictar la llei dita de Contractes de conreu. Han informat el fiscal senyor Gallardo, en representació de l'Estat, i el senyor Hurtado, en representació de la Generalitat. El Tribunal de Garanties celebrarà diverses reunions per a dictar la sentència, que ha de fer-se pública abans del dia 6 d'aquest mes.

★ En la Conferència del Desarma-ment el ministre francès d'Afers Estrangers, senyor Barthou, ha fixat la posició de França favorable a l'organització prèvia de la seguretat, qüestió que ha plantejat el comissari soviètic d'Afers estrangers, senyor Litvinov. La Conferència continua pensament els seus treballs.

DEL SALO DE MONTJUIC

El triomf de Manuel Humbert

per Rafael Benet

La tela que Manuel Humbert ha portat al «Saló de Montjuïc» ha estat adquirida pel Museu d'Art de Catalunya, obtenint també la mateixa el «Premi No-nell», creat recentment per la Gerenalitat. Sens dubte «Descans», d'Humbert, és l'obra més equilibrada de l'actual Exposició de Primavera: el nostre Museu ha copsat una bona peça de pintura catalana. Humbert tindrà des d'ara al Museu, a més de les teles adquirides amb la Col·lecció Plandiura, la «Noia mora» adquirida en el Saló de Montjuïc de 1932 i aquest «Nu» de l'actual Saló. Dues teles admirables per llur plenitud, acompanyades d'altres pintures més antigues, les quals serviran per a explicar l'evolució interessantíssima d'aquest pintor nostre.

Fa molts anys que conec l'Humbert i no en fa gaires que m'honoru amb la seva amistat. El nostre artista ha estat sempre — com ha fet remarcar Marçal Olivari, en un article aparegut recentment en la revista «Art» — un home altiu: no ha estat pas un vanitós, sinó un orgullós veritable.

Vaig conèixer Humbert en aquella cèlebre Escola Galí del carrer de la Curullà, en la qual, durant uns quants anys, es reuniren unà serie de xicots joves que avui dia compten dintre del moviment artístic català. Que aquella escola — tot i que ha estat combatuda per alguns dels mateixos artistes que hi concorregueren — fou cosa de profit ho corrobora el fet que a través dels temps, a través de totes les evolucions, gran part dels seus deixebles tenen avui un nom considerable. Francesc Galí, va llegir als seus escolars la lògica del dibuix, si no va donar-los un ofici. I això és molt més del que avui puguin creure els actuals detractors d'aquell sistema d'ensenyament.

El pintor Humbert fou, però, sempre, un deixeble a part. Mai no seguí d'una manera ostensible les lliçons de Galí. Els condeixebles d'Humbert es complagueren exagerant les lliçons del mestre. Per reacció contra l'impressionisme, lloc comu aleshores de totes les mitjanies, els pintors de can Galí usàvem una paleta tràgica — de base obscura. Alguns arribàrem a pintar sense blanc. El mateix mestre s'admirava de la nostra audàcia. Humbert no es deixà portar mai pel corrent escolar: per l'entusiasme de la reacció. Ell continuà aleshores pintant amb tons clars i, sobretot dibuixant amb una precisió lineal que ens escandalitzava.

Humbert es féu ràpidament un nom. Ell no paria gaire, ni contradia amb paraules l'actitud del mestre i dels altres deixebles. Potser únicament somreia per sota el nas. Anant a l'escola l'Humbert i l'Aragay — aquest, en canvi, deixeble fidel de Galí — s'havien fet ja un nom. Es publicava aleshores el «Papitu», dirigit per Francesc Pujols, i a tota plana reproduïa dibuixos dels dos artistes.

Jo sempre he estat un tímid i, tot i tenir uns anys més que l'Aragay i l'Humbert, em sentia retardat davant del talent d'aquells companys que triomfaven en plena juvenesa. Després de la col·laboració al primer «Papitu», Humbert col·laborava en el nou, bell i efímer setmanari humorístic «Picarol». Ja aleshores Humbert formava part de «Les Arts i els Artistes».

Fou l'època dels aiguatints i dels dibuixos sensibles, gairebé malaltissos, picassians. Pierrots, pallasos tristos, i dones deixades per la mala vida,

submergits en un ambient de somni melancòlic i decadent. Al mateix temps Humbert mostrava les seves primeres pintures, que venien a contradir tot aquest món subtil i llibertí: exposava pintures precises de dibuix, clares de paleta, desproveïdes de tot l'esperit decadent que informava els seus aiguatints policromats i les seves il·lustracions.

Però aquelles primeres pintures no eren encara totalitàries. Humbert, artista sempre sensible, era aleshores un pintor linealista. A París, on havia anat i on arrelà un temps, es deixà conduir per l'estètica de l'estil. La reacció contra l'impressionisme s'havia portat fins a les darreres conseqüències, o sigui contra la pintura-pictòrica. Hi hagué un temps que Humbert fou ingrista pur. Aquella època culminà en la tela meravellosa «Sònia» de la col·lecció Josep Barbey.

Humbert, que ja en aquesta etapa s'havia posat de cara a la naturalesa, terminà per a esdevenir un realista integral i un pintor pictòric. Les natureres mortes que pintà, amb abundància, l'ajudaren a sentir el goig de la qualitat i, sobretot, a concebre l'espai amb tota la seva complexitat—a veure amb

la «unitat simple» de Velàzquez o Rembrandt, definida per Wölfflin.

Trobem, doncs, avui a Humbert servint, amb el talent de sempre, la idea d'un art totalitari, vivent i normal. Equilibrat.

Si és un pintor pictòric, no ha perdut, en la nova concepció de l'espai, el sentit just del precís: si la línia ha desaparegut com a ratlla abstracta que separa els volums de l'espai, no ha desaparegut com a concreció d'una superfície limitada pel punt de vista. Es podria dir que l'ambició d'Humbert és una mica la de Vermeer de Delft, deixant a part la visió del color.

La concepció realista l'ha portat a observar el joc de la llum damunt de les coses. La llum vibra damunt dels objectes i en l'aire difús dels interiors. Humbert s'ha vist precisat a emprar el divisionisme del pinzellat, per obtenir aquesta vibració observada.

I tot i no ésser un colorista, donant a aquest mot el significat més comunament acceptat, obté en canvi en les seves teles d'ara una gran riquesa de valors. La retina del nostre pintor registra sàviament una quantitat incomparable de matisos de clar i obscur.

I àdhuc aquell punt tèrbol de la pa-

MANUEL HUMBERT «Jersey groc, 1933»

leta d'ara, sense ésser una qualitat, el priva de caure en el policromat, lleuger, a flor de pell, que és l'escull on tants coloristes fàcils s'estabellen.

Tant «Noia mora», com la tela exhibida en l'actual Saló de Montjuïc, com tantes teles mestres de producció corrent d'Humbert, exemple de les quals és la que reproduïm ací, defineixen un pintor intens i delicat alhora.

Un pintor molt diferent del primer Humbert, puix que l'actual no s'accontenta d'una àgil fantasia poètica, sinó que lluita — i en aquest esforç constantment renovat radica en gran part el secret de l'intens—per a assolir el secret sòlidament poètic de la realitat.

L'elegia en l'obra de Joan Alcover

per Manuel de Montoliu

«Príncep dels nostres poetes elegíacs», ha estat anomenat amb raó Joan Alcover. Una punyent tragèdia canta el seu himne desolat i descabdella un fil subtilíssim de melodia sanglotant en les més belles i personals de les seves poesies. Un poeta, però, pot ésser elegíac o per temperament o per imposició de circumstàncies de la seva vida. Joan Alcover es troba en el darrer cas. Són les urpades d'una dissort cruel les que el forcen a violentar el seu temperament i a amarar amb llàgrimes del cor la seva poesia. D'ací una doble actitud elegíaca en l'obra de l'Alcover: la de l'«home», resultant dels cops implacables de l'adversitat, i la del «poeta», planyent els efectes damunt de la seva poesia, d'aquella «càrrega feixuga que l'esperit enrampa i el pensament eixuga», de què ens parla ell mateix en «El voltor de Miramar».

El poeta, en conseqüència, no ha fet la «seva» obra; no ha plasmat en poesia la seva personal visió d'artista. La dolor s'ha dreçat com un mur infranquejable entre ell i el món, i sols li ha permès exhalar els plans d'un exhauridor acorament. Heus ací una original actitud elegíaca. En la composició ja esmentada l'Alcover se'ns presenta com un poeta eixalat i retut per les punyides mortals del destí. El poeta ens ve com a demanar excuses i perdó pels seus plors... Si no hagués estat la dissort enemiga, altra cosa haguera produït que la llagrimosa processó de les seves elegies. ¿Us heu preguntat alguna vegada, perventura, quina haguera estat l'obra d'Alcover, cas d'haver trobat el camí de la vida més florit i rieller, cas de no haver-li sagnat el cor per les pregones ferides que li han fet dir que ell sols viu «per a plànyer lo que de mí s'és mort»?

Provem de copsar un besllum del que hauria estat l'obra d'un Alcover «olímpic», tot consagrat al conreu del seu art. De temps en temps, en mig de la grisència melangia de les seves composicions elegíacs, sorprenem una fenella per on traspua la claror del somni que el poeta covà tota la vida dintre la seva ànima, la llum d'un món de meravelles que mai no va arribar a cristallitzar en obra d'art definitiva. En les

seves poesies objectives, no-elegíacs, sembla voler ja perfilar-se aquesta alta regió d'encís que s'havia d'eclipsar per

sempre més darrera els núvols de la tempesta. Poesies com «La sirena», «El rei», «Maternitat», «Reials mercès», «Record de Sòller» i «L'hoste», deixen entrellucar les línies bàsiques d'un art personalíssim que ja acabava d'arribar als primers graons de la perfecció. Una interpretació eminentment dramàtica de les coses i de les vides humanes. Una sensibilitat refinada fins a esdevenir una aguda i torbadora voluptat. l'amor del contrast i del clar-obscur, plasticitat summa d'imatges i d'expressió, fantasia fogosa però disciplinada per una inclinació ingènita a treure l'ensenyament moral de la vida. Tals són alguns dels principals trets característics de la personal visió del nostre poeta; i tot, servit en una llengua de la més antiga tradició de noblesa literària; llengua d'ègria lluminositat i d'una puixança melòdica extasiadora. I afegim, encara, una altra nota que, d'altra banda, el nostre poeta comparteix amb un vast sector de l'escola mallorquina: un cert caient oriental.

En la poesia «L'hoste», que és indiscutiblement una de les poesies més perfectes de l'Alcover, esclata aquesta afec-

ció a l'exotisme oriental en l'instintiu corrent de simpatia despertat en ell per aquell cantor que «polen de la flora tropical difon», i que «a terra hivernenca porta un alè càlid, porta un alè jove del país del foc». En el seu admirat Ruben Dario veu l'Alcover, principalment, el rapsoda modern que ha abocat tot el torbador perfum de l'Orient en l'antiga àmfora grega i en el veire trenca-dís de la lírica simbolista francesa.

Vas de transparenta lluminositat,

on de nou es bada la flor opulenta d'un món apagat.

L'oda a Ruben Dario és com un manifest literari, com un credo estètic del seu autor. Si l'advers destí no l'hagués llançat en braços de l'Elegia, la seva personalitat s'hauria desplegat segurament en el sentit dels entusiasmes deixondits en ell per la presència de l'home intensament pàlid que un jorn vingué a l'illa solitària a remoure tot el fons de les seves passions literàries formades en silenci a través d'anys de lectures i d'intensa educació espiritual. En totes les seves poesies no-elegíacs ens dona el poeta una bella mostra d'aquest pur i serè ideal d'art i de bellesa que li feia obrir els ulls allucinat davant l'aparició d'un autèntic representant de la conciliació estètica de l'Orient i de l'Occident. Joan Alcover, però, no es decidí a glossar temes francament orientals, fins a les darreries de la seva vida. Tota la seva cojejança de irisances novelles, tota la seva ànsia de vida assolellada, tota la morbidesa de la seva sensibilitat sedent de perfum i color, s'esplaià, finalment, en els «Poemes oíbics».

El cas de Joan Alcover és típic dels resultats que té la lluita entaulada ben sovint en l'esperit del poeta o escriptor entre el destí i el temperament. El gran cantor de «La Serra» era d'un temperament que podríem qualificar d'essencialment antielegíac. I ell, precisament, era destinat a ésser proclamat príncep dels poetes elegíacs catalans. ¿No trobeu que aquesta paradoxa és l'elegia més interessant que hom pugui trobar en l'obra del gran líric mallorquí?

L'alegria que passa

D'Hamburg al Japó. - I de l'Extrem Orient, per la Xina, l'Índia i l'Egipte, a Barcelona.

El circ segueix...

per Lluís Bertran i Pijoan

De l'arbre del món
som les fulles seques,
regades de llàgrimes
i rodolant sempre.
Tant si plorem com si patim,
hem de fer riure,
hem de cantar per viure.

Aquests versos són del cant de Zaira, la noia del circ-miniatura que surt a la comèdia «L'alegria que passa», de Santiago Rossinyol. Ens han vingut a la memòria davant el grandios Circ Hagenbeck, que ha actuat unes setmanes a Barcelona i que és a punt de deixar-nos. Avui és el darrer dia que donarà espectacle.

L'un circ amb l'altre no tenen punt de comparació possible. Tampoc el poble on s'esdevé l'escena de la comèdia rossinyolesca no pot comparar-se amb Barcelona. Així i tot, en el fons hi ha un sentit de coincidència i la mateixa filosofia de l'alegria que passa. El circ, petit o gran, rudimentari o solemne, és això: moviment, colorina, pallassades, salts mortals, equilibris fantàstics, trapezís en l'aire, bèsties ensinistrades fins a l'inversemblant i un entoldat a prova de sol-vent-pluja-pols; un entoldat de color de camins. El circ autèntic, petit o gran, és l'impensat, és un ressò de cançons bohèmies

que semblen poesia
i la prosa enterren.

El circ roda pel món, com roda pel cel el núvol que deixa caure la ruixada fresca; és l'alegria que passa.

Amb més curiositat i il·lusió que altres cops, ens atansàrem al circ Hagenbeck. La seva arribada coincidia amb la lectura del llibre de paisatges i drames dels oceans més remots, de l'Aurora Bertrana, titulat «Peikea», princesa canibal». Les seves pàgines, brillants en la nostra literatura, ens emboscaven en una atmosfera d'imprecisions llunyanies oceàniques; i per associació i ambient de llunyanies ens feien néixer una simpatia especial vers el circ vingut dels més remots termes de l'Orient.

El circ Hagenbeck, que radica a Hamburg, ens ha arribat com una caravana llegendària de l'altra part de món: del Japó. Sortí d'Hamburg, sol·licitat per aquelles terres extremorientals; del port alemany anaren directament a les costes japoneses, per una ruta que conegué les aigües de moltes mars: l'atlàntica, la mediterrània, la roja, l'índica, la xinesa. Són, diu, inimaginables les dificultats que suposa un viatge de continent a continent d'un aparell tan enorme i complicat com un circ de la categoria del Carl Hagenbeck. Però tot és oblidat, i tot és compensat, davant l'aplaudiment del públic. Al Japó interessaven en gran manera els espectacles de circ; una cosa extraordinària; potser ho fa que per ells té una qualitat de raresa que no té per nosaltres. Al Japó el circ féu una estada llarga; les seves tendes s'aixecaren a Toquio, a Nagoia, a Osaka. Fou un recorregut triomfal. Li dedicaren himnes i tot. Ah! però tot no eren glòries: a Fukuoka, un tifó els destruï la gran tenda de quatre pals.

Després, homes i feres baixaren cap a la Xina i es plantaren a Xanghai. De Xanghai, com qui no diu res, saltaren a Calcuta. L'Índia els rebé en triomf; però també hi trobaren un revés: el terratrèmol formidable que sacsejà algunes regions de l'Índia — fa uns mesos — féu sentir les seves conseqüències al circ: li destruï la instal·lació elèctrica. De Calcuta, saltaren a Bombai. De Bombai, una altra vegada pel mar Roig i canal de Suez, cap el Caire, a Egipte. La gran piràmide de Cheops pogué presenciar un elefant i dos pallassos que li dedicaren un número: conten que l'Esfinx romangué impertorbable. Del Caire, anaren a Alexandria d'Egipte. I d'Alexandria, a Barcelona.

I de Barcelona, on avui actua per darrera vegada, el circ Hagenbeck an-

sentia pel circ un interès superior al d'ara. Un bon circ atreu i es guanya sempre les multituds. Hi ha, en ell, alguna cosa del riure i plorar, de l'emoció i de l'esgarripança que ha somogut sempre i que ha interessat sempre. Davant escenes de circ ningú no pot romandre indiferent. Digui's Japó la terra on es descabdella; digui's Egipte o digui's Catalunya.

Es veritat. Els nostres ulls han mirat un altre cop aquests dies l'obra de Pau Vila, J. Colomina i J. Amades, titulada «Les Auques»; Editorial Orbis; dos volums monumentals, magnífics, honor de la bibliografia catalana; l'un conté els estudis dels susdits tres autors, mestres en ciència folklòrica, sobre aquesta classe d'imatgeria popular; tractat que ha merescut els més alts honors de la cultura europea, i que la

quinisme! El maquinisme, amb el seu fill gran, el cinema; el cinema que avui, diuen, arrecona circ i teatre; és a dir, que deixa a segon terme l'art vivent, «directe», de carn i ossos. El maquinisme ha donat al cinema una potencialitat de recursos enorme... I la gent se'n va al cinema! — exclamen amb recança els qui conegueren temps millors dels espectacles no mecànics. Sí; el circ és l'alegria, l'alegria que passa; però no amb l'esclat d'abans.

Ara, a llur torn, els qui treballen en el cinema, també us diuen que el públic no hi va com hi anava abans. Sempre aquest «abans» que us surt pertot. Si la gent no va tant com abans, ni al teatre, ni al circ, ni al cinema ¿és que potser se sent més interessada pels llibres? Pregunteu-ho als editors i als llibreters. ¿O és l'esport que abassega? Obtindreu una contesta semblant. Seguiu la lletania, encara, si voleu: no ho acabareu d'entendre.

Recordeu aquell diàleg de «L'alegria que passa», de Santiago Rossinyol, entre Joanet (el jove del poble ensopit i avorrit) i el clown:

Clown: — No sabeu què és la dolçor de la recança.

Joanet: — Però m'ho afiguro.

Clown: — L'agre-dolç de veure l'amor que passa... De no esbrinar mai el cor, de no malmetre la vida! No sabeu què és la il·lusió d'allò que fuig, ni el què és llibertat... Diuen que fem riure els altres; i què? Per ventura no em ric de tot el que veig? Els reis, els soldats, els pagesos i els artistes, tot és un gran camp de cebes, que no saben com els menyspreo i de quina manera em fan riure. Totes elles no valen un tros de cel al fons d'una planura amb un caminet que hi porti

Joanet: — En sentir-vos, em sembla que em surtin ales.

Clown: — Company, teniu ja l'esquena dura perquè us surti la ploma. Tot al més, borriçol de colomí.

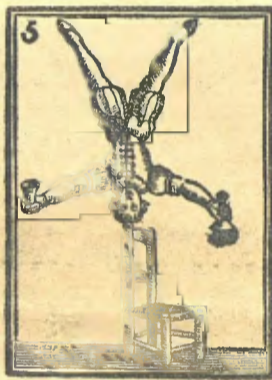
Com mossega, desvergonyat, aquest clown.

Passa l'alegria que passa. Els lleons, els cavalls, els tigres, els pingüins, els elefants de terra i de mar començaran d'arregar-se aquesta nit vora l'asfalt de la Diagonal, per a abandonar-lo ràpidament. Un contingent de cinc-centes feres i altres bèsties inofensives, submissives, ensinistrades; amb els artistes i personal del circ, de molts països i llengües, coneixeran una altra ruta de Catalunya. Dimarts obriran a Tarragona. Després, potser a Lleida. Després...

Algú havia dit que era propòsit del senyor Hagenbeck instal·lar a Catalunya un parc zoològic pel seu compte, com el té a Hamburg, per a la cria i ensinistrament d'animals. Alguns s'havien fet la il·lusió d'aquesta nova indústria a casa nostra. Fins i tot parlaven de viatges d'estudi fets pels directores del circ a certs indrets de Catalunya en vistes a l'establiment d'aquesta indústria. No sembla que hi hagi realitat darrera d'aquesta il·lusió. Fantasia pura.

Ja està bé que un circ deixi un rastre de fantasia.

(Gravats, arxiu de l'autor).

rà a Tarragona. Dimarts, al Camp de Mart, en l'esplanada tocant a les muralles ciclòpies, amb l'estesa de l'incomparable Camp de Tarragona als peus, començaran els espectacles, vells de mil·lennis, com la ciutat d'August; començaran els espectacles

que semblen poesia
i la prosa enterren.

L'alegria que passa. Però aquesta alegria, ens diuen, no té l'esclat d'altres temps. El circ compta 44 anys d'existència. Va fundar-lo Carl Hagenbeck. Mort el fundador, l'han succeït els seus fills Llorenç i Enric. El primer és el director del Circ; l'altre és el director del Parc Zoològic de Stellingen (Hamburg) on hi ha milers d'animals de tota mena: en proveeixen tota l'Europa i àdhuc països no europeus. En els 44 anys de la seva existència, han conegut temporades en què el públic

cultura catalana assenyala com una fita; l'altre conté una sèrie de reproduccions d'auques, avui introbables. Per aquestes auques, documents històrics, podem constatar l'interès viu per allò que és espectacle de circ i per un dels elements cabdals d'aquests espectacles: les feres. (En donem unes mostres).

Per altra banda, tot i que sigui d'un punt de vista distint, no oblidem el testimoni molt més reculat del «Llibre de les bèsties», de Ramon Llull, que no perd mai el seu interès.

Trobaríem exemples a tots els segles i a totes les latituds. Vol dir que es tracta de valors permanents, que no desapareixeran mai, com el teatre.

Però poden trobar-se en èpoques de competicions que, transitòriament, els posin en un segon pla. És a molts llocs que hom parla de crisi de teatre; doncs bé, el circ — ens diuen — es ressent també de la seva crisi. Causes? El ma-

L'ACTUALITAT GRAFICA MUNDIAL

Unes vacances dures

El temps per les vacances s'acosta i els districtes dels Alps es comencen a veure poblats per aquells que practiquen aquest dur plaer.

El rei Ibn Saud

Aquest rei àrab, que sembla destinat a dominar una gran part de l'Àrabia, visita els canons que li han valgut el triomf sobre l'Iman del Jemen

Secrets

Heus ací una fotografia curiosa en la qual es veu una nena com diu algun secret a cau d'orella de l'animal, mentre aquest sembla voler-se assabentar.

Les conferències de Ginebra

Barthou, ministre francès d'Affers Estrangers (a l'esquerra), junt amb Norman Davis, l'enviat especial del president Roosevelt

Una estàtua d'un gos

Aquesta estàtua figura a l'estació Shihuya de Toquio i ha estat dedicada al gos que durant deu anys espera a l'entrada de l'estació el retorn del seu amo

L'emperador i els soldats morts

L'emperador Hirohito del Japó se'l veu en aquesta fotografia després d'haver visitat la «Tomba Sagrada» de Toquio, on homenatja el soldats nipons morts

Els Campionats de Tennis

A l'Estadi Roland Garros actualment es disputen els campionats internacionals de tennis. En el gravat veiem l'anglès Austin i el francès Boussus abans de començar el matx que guanyà el segon

Bosc incendiats

La calor ha estat la causa de l'incendi de boscos en diversos llocs del món. Aquesta fotografia aèria correspon a un bosc incendiat de Long Island (Amèrica)

Les conferències de Ginebra

Benes, Titulesco i Simon, tres ministres d'Affers Estrangers que juguen un paper important en les reunions que durant aquesta setmana s'han celebrat a Ginebra

La reelecció de Masaryk

Amb ocasió de la reelecció del President Masaryk s'han celebrat unes grans festes a Praga. En el gravat veiem el President voltat d'alt dignataris, davant el castell on la guàrdia d'honor li saluda

Dollfus i l'arxiduc Eugeni

En aquest gravat veiem l'arxiduc Eugeni, de retorn a Àustria de qui s'assegura que serà elegit per a la presidència de l'Estat, conversant amb el canceller Dollfus

Maria Chapdelaine

per Louis Hémon

(Continuació)

espetec de la pluja, guaitant la indistinta relliscada del cel ombrivol sobre la massa més ombriva dels boscos, aspirant el tebi que venia del Sud.

— La primavera no és lluny. La primavera no és lluny...

S'adonava que, d'ençà que el món era món, no hi havia hagut cap primavera com aquella.

III

Tres dies més tard, Maria, obrint la porta, al matí, va sentir un soroll que la va deixar una estona glaçada al mateix lloc, immòbil, parant l'orella. Era un bruel llunyà i continu, el tro de les grans cascades que s'havien gelat, mudes, a l'hivern.

— El glaç baixa — digué tornant a entrar —. Se senten les cascades.

Aleshores es van posar a parlar una vegada més de l'estació que s'obria i dels treballs que podien fer-se. Mag duia una alternança de pluges calentes i de bells dies assolellats que triomfava a poc a poc del gel acumulat durant el llarg hivern. Les soques baixes i les erieles emergien, encara que l'omora dels pivets i dels tous de xiprers protegís la llarga agonia dels claps de neu; els camins es tornaven clotades; allà on la molsa bruna apareixia, era tota inflada d'aigua i semblant a una esponja. En altres països ja hi havia la primavera, el treball ardent de la saba, l'empenya dels brotons i ben aviat les fulles; però la terra canadense, tan lluny cap al nord, no feia sinó tot just desembarassar-se, amb esforç, del seu feixuc abrigit fred, abans de pensar en revlure.

Deu vegades, durant el dia, la mare Chapdelaine o Maria obrien la finestra per gustar la tebior de l'aire, per escoltar el xiuxiueig de l'aigua corrent en què s'esvaïa la darrera neu als pendents, i aquella altra gran veu que anunciava que el riu Peribonka s'havia alliberat i carrelejava envers el gran llac els bancs de gel vinguts del nord.

Al vespre, el pare Chapdelaine va asseure's al portal per fumar, i digué, pensatiu:

— Francesc Paradís passarà aviat. Va dir que potser ens vindria a veure.

Maria respongué: «Sí, molt dolçament, i beneï l'ombra que li amagava la cara.

Vingué deu dies després, ben entrada la nit. Les dones eren soles a casa amb Tit' Bé i els infants, perquè el pare havia anat a Honfleur a cercar gra per la sembra, i no tornaria fins l'endemà. Telesfor i Alma-Rosa eren a dormir. Tit' Bé fumava una darrera pipa abans de l'oració en comú, quan el gos bordà unes quantes vegades i va anar a flairar la porta tancada. Gairebé de seguida van ressonar dos cops lleugers. El visitant esperava que li cridessin d'entrar, i aparegué al dintell.

Va excusar-se de l'hora tardana, però sense timidesa.

— Hem acampat vora la collada — digué —, damunt els salts d'aigua. Hem hagut de muntar la tenda i instal·lar els belgues per la nit. Quan me n'he anat ja sabia que gairebé no era hora de visita i que els camins del bosc serien de mal passar. Però he vingut, tanmateix, quan he vist la llum...

Les seves grans botes indies desapareixien sota el fang; penteixava una mica, tot parlant, com quan un ha corregut; però els seus ulls clars estaven tranquils i plens de confiança.

— Només Tit' Bé ha canviat — afegí —. Quan us n'anàreu de Mistassiní era alt així...

El seu gest assenyalava l'alçària

el cap dues o tres vegades, com per dir que ella no havia canviat gaire. Nomes que va posar-se a pensar, ensems, que era ell el que devia haver canviat, perquè ara, de veure-la, li punyia el cor.

Maria somreia, una mica torbada, i al cap d'una estona alçà valentment els ulls i va posar-se a mirarlo.

Un bell noi, de veres: bell de cos a causa de la seva força visible, i bell de cara, pels seus trets nets i els seus ulls temeraris. Ella va dir-se, amb un xic de sorpresa, que el creia diferent, més gosat, més parlador i amb confiança; ara no parlava gaire, i mostrava una gran simplicitat en tot. Era, sens dubte, l'expressió de la seva figura i el seu aire d'ardidesa ingènua el que

neu o en un campament ple de forats per on passa el vent, us estimem millor això que no pas viure amb tranquil·litat en una bella terra on hi hagi botigues i cases. Veïam, hi ha res de més plaent i amable per gent proveïda d'eines i amb bona salut que un bon tros de terra planera en una vella parròquia terra sense una soca ni un clot, una bona casa calenta tota tapisada per dins, amb animals grassos a la cleda o a l'estable?

Francesc Paradís mirava el trespol sense respondre, potser una mica avergonyit dels seus gustos desenraonats.

— Es una bella vida pels que estimen la terra — digué a la fi —, però a mi no m'hauria fet felicitat.

Era l'etern malentès de dues ra-

saber prou bé el que calia dir i el que calia callar, perquè es dirigia a persones que vivien en llocs molt semblants a aquells, i d'una vida gairebé igual.

— Allà, els hiverns encara són més durs que aquí, i són més llargs. Només hi ha gossos, per enganxar als trineus, bells gossos forts, però tollents i sovint a penes mig domats; els donen menjjar, nomes un cop cada dia, al vespre, peix gelat... I, hi ha pobles, però amb prou feines conreus; els homes viuen de la cacça i la pesca... No; mai no m'he barallat amb els salvatges; sempre hi he estat bé. Els de Mistassiní i els d'aquest riu, els conec gairebé tots, perquè venien a casa abans de la mort del pare. El pare caçava a l'hivern, sovint, quan no era a les serrereries, i un hivern que era dalt de la Rivière-aux-Poins, tot sol vet aquí que un arbre que tallava per fer foc va fallar en caure, i a l'endemà uns salvatges per casualitat van trobar el pare estabornit i ja mig glaçat, a desgrat del temps dolç que feia. S'estava en els vedats d'ells, i haurien pogut aparentar no veure'l i deixar-lo morir; però van carregar-lo a llur trineu i van dur-lo a la seva tenda, on el cuidaren. Ja havieu conegut el pare: era un home «rough» que tenia cops de gení però era just, i agraït als serveis que hom li feia. Quan va veure els salvatges, va dir-los de venir a veure'l a la primavera, quan baixessin a la Punta-Blava amb llurs pel·leteries: «Francesc Paradís, de Mistassiní — va dir-los —. No us m'oblideu... Francesc Paradís.» I quan, davallant el riu, s'aturaren a casa, a la primavera, van ésser hostatjats com calia i cadascú va endur-se'n una destreal nova, una capa de llana i tabac per a tres mesos. Després, cada primavera, s'aturaven a casa, i el pare podia triar les millors pells a més bon preu que els agents de les companyies. Quan ell va morir, feien el mateix amb mi, perquè era el seu fill i portava el mateix nom: Francesc Paradís... Si hagués tingut més capital hauria pogut guanyar molts diners, amb ells... molts diners.

Semblava avergonyit d'haver parlat tant i es va aixecar per anar-se'n.

— Baixaren altre cop, d'aquí unes quantes setmanes, i ja procuraré d'aturar-me més — va dir —. Es bonic tornar-se a veure!

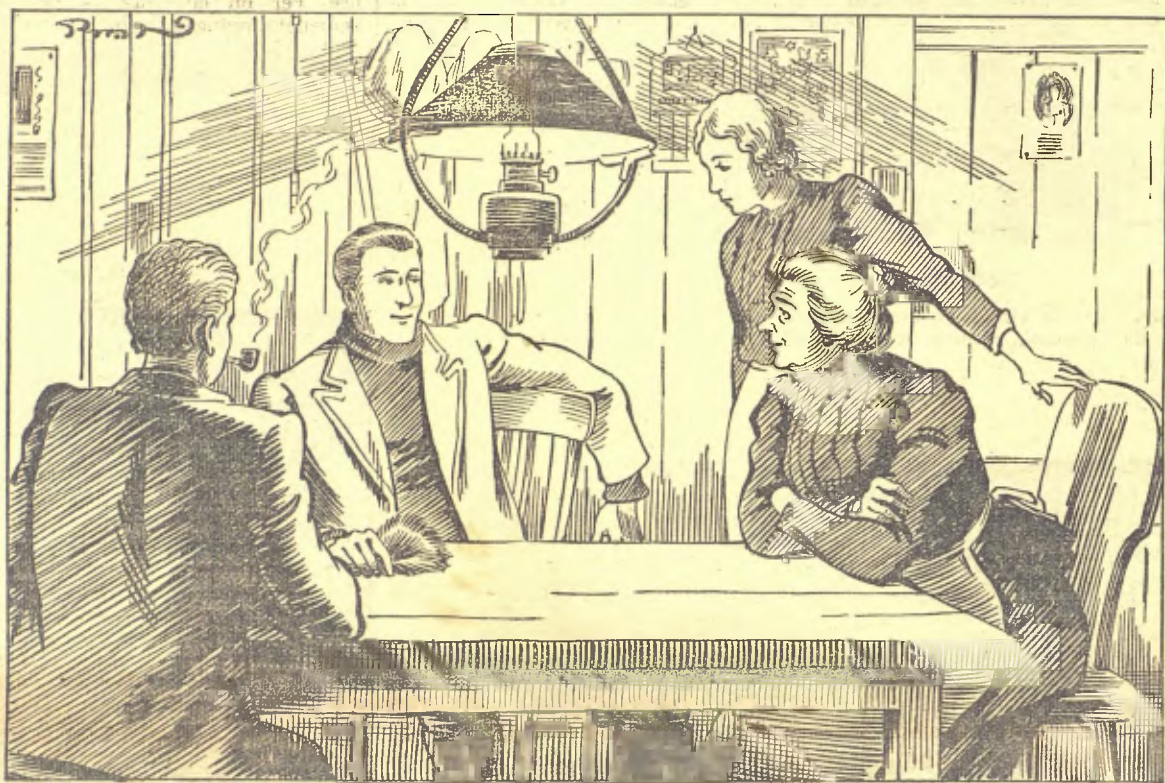
Al llindar de la porta, els seus ulls clars cercaren els ulls de Maria, com si volgués endur-se'n un missatge cap als «grans boscos verds» on pujava; però no va endur-se'n res. La noia temia, en la seva simplicitat, haver aparegut massa atrevida, i va mantenir obstinadament els ulls baixos, igual, igual, que aquelles noies riques que tornen amb cara d'inhumana pressa dels convents de Chicoutimi.

Una estona després, les dues dones i Tit' Bé s'agenollaren per les oracions de cada vespre. La mare Chapdelaine resava molt de pressa.

(Continuarà.)

Tomàs Garcès, traductor

PRAT, dibuixant

— Es una bella vida pels que estimen la terra — digué, a la fi

d'un infant. La mare Chapdelaine se'l mirava amb un aire ple d'interès, doblement contenta de rebre una visita i de poder parlar del passat.

— Tu tampoc no has canviat en aquests set anys gens ni mica; però la Maria... segurament deus trobar una diferència!

Va mirar Maria amb una mena d'estranyesa.

— Es que... ja la vaig veure l'altre dia a Peribonka.

El seu to i el seu aire expressaven que només d'haver-la tornat a veure quinze dies abans, s'havia esborrat tot el d'altre temps. Però com que li parlaven d'ella, va posar-se a mirar-la de bell nou.

La seva joventut forta i sanitosa, els seus bonics cabells espessos, el seu coll bru de pagesa, la simplicitat honesta dels seus ulls i dels seus gestos francs, totes aquestes coses — pensava — ja es trobaven, sens dubte, en aquella noieta d'ara fa set anys. I és el que li va fer moure

creava aquesta impressió.

La mare Chapdelaine va tornar a les seves preguntes.

— Llavors i vares vendre la terra quan va morir el teu pare, Francesc?

— Si. Vaig vendre-ho tot. Mai no he estat ben «bo» de la terra, ja ho sabeu. Treballar a les serrereries, caçar, guanyar una mica de diners, de tant en tant, fent de guà o mercadejant amb els salvatges, això ja m'agrada, però gratar sempre el mateix tros de terra, un any darrera l'altre, i quedar-m'hi, no hauria pogut fer-ho tota la vida; m'hauria semblat que era com un animal lligat a una estaca.

— Es veritat, hi ha homes així. Samuel, per exemple, i tu, i tants d'altres. Sembla que el bosc sapiga fatilleries per fer-vos venir...

I movia el cap mirant-lo amb una curiositat estranyada.

— Fer-vos gelar a l'hivern, fer-vos menjar per les mosques a l'estiu, viure en una tenda sobre la

ces; els aventurers i els sedentaris, els pagesos vinguts de França que havien continuat en la terra nova el seu ideal d'ordre i de pau immòbil, i aquests altres pagesos als quals l'ample país savatge havia deixondit un atavisme llunyà de vagabundatge i aventura.

Havent escoltat durant quinze anys l'elogi que feia la seva mare de la felicitat idíl·lica dels camperols de les velles parròquies, Maria havia arribat a imaginar-se que compartia els seus gustos; però vet aquí que ara ja no estava segura. De moment, sabia que cap dels joves rics de Saint-Prime, que portaven els diumenges pellisses de roba fina amb coll de pell, no igualava Francesc Paradís, amb les seves botes enclosades de fang i la seva samarra de llana.

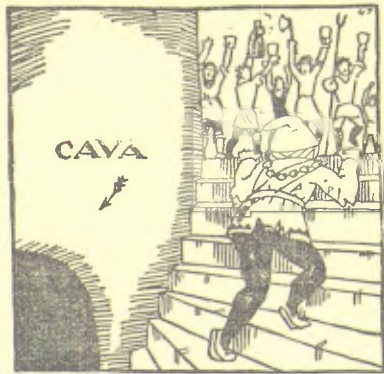
Responent a altres preguntes, el noi va parlar dels seus viatges a la costa del nord del golf o dalt dels rius; va parlar-ne senzillament i amb una mica de titubeig, sense

EL DO D'UN BON BRUIXOT

XLI

Fins que el soroll del defora va ésser tan intens que es va refer del desmai i es va aixecar disposat a curar-se les ferides, que li havien deixat una cara que semblava un mapa. L'instint de conservació va imposar-se i, abans d'anar a saber les causes del soroll...

XLII

baixà a la cova on tenia el bàlsam del Dr. Mira'm i Nomtoquis que ho guaria tot. Estripà un llençol a llenques i, després de trure's la gorreta, va mirar-se al mirall i va curar-se la cara i el cap. S'emboicà com va saber, i al damunt de tota la baluerna va posar-s'hi altra vegada la gorreta.

XLIII

Per a refer-se de l'espant va beure un xic de «rom», després un xic més, i a l'últim va quedar-se adormit com una soca, ajequant damunt d'un vell sofà arconat a la cova, sempre amb la blanca gorreta al cap. (Cosa important, degut a la propietat de fer invisible, que la meravellosa gorreta tenia).

XLIV

Què era aquell infernal soroll? Senzillament: que els d'Austerlàndia, mentre el Rei collia floretes i, després d'oferir-les a la Reina, repassaven ell i ella els seus calaixets d'emblemes, atributs i records, apallissaren els de Petulàndia i ara estaven assaltant el castell reial.

XLV

Tot el servei havia fugit del castell, els nobles s'escaparen com pogueren, i la Reina Pàmfila, sense recordar-se dels seus fillets Robustia i Clara, es posà a córrer pel corredor subterrani i anà a sortir a un bosc llunyà. Els fillets la seguïen cridant-la, perquè sentien la seva espantada veu, però com que duia el llac no la veien...

LA NOVA CROADA DELS INFANTS

PER HENRY BORDEAUX

(Continuarà.)

han après i tot el que no recorden ni recordaran mai. La pregunta és particularment greu. ¿No és la vigília de Nadal? ¿I si el bon Jesús no passés pel bosc de Maria Cristina que és tan isolat? La carretera és poc transitada, el corriol és dolent i és fosc. Per sort, un llum brillava allà dalt, al capdamunt del camí. Es la casa.

— Infant Jesús, ¿hi anireu? ¿I anireu, quan el dubte ja hi ha entrat abans que vós?...

II

EL MIRACLE DE NADAL

Anneta i Filibert són els dos fills del llenyataire Anselm Duchène, el pobre Anselm Duchène que viu en una misera casota de la penya, a la llinda del bosc de Maria Cristina. Viure a la vora del bosc és la cosa més apropiada per un llenyataire.

El nostre Anselm Duchène és un bon home que na té més que un defecte. Ja haureu endevinat que es tracta d'un embriac. A Savoia quan es diu d'un home que només té un defecte sempre es vol dir que és massa amic de la beguda. Doncs bé, no és ben bé això: l'Anselm, quan no té diners, només beu aigua, i quan li serveixen vi negre o vi blanc en beu tant com pot, de no fer la qual cosa no seria savoià, però les ocasions són rares. Ara bé, tot seguit us confiaré el seu defecte: no sap negar un favor. Per exemple, en acabar la feina, se li diu: «Aquí prop hi ha una vidua que té tota la llenya per serrar.» De seguida se'n va a serrar la fusta de la vidua. O bé: «La veïna té el seu marit malalt, i no pot segar el fenc.» Contestarà que ell maneja millor la serra que la falc, però anirà a segar el prat de la veïna.

Es una mania força amoïnosa quan es viu en família. La vida de família exigeix, a més a més d'altres moltes virtuts difícils d'adquirir, regularitat i sobretot molta paciència. Anselm Duchène mai no arriba a l'hora de parar taula i Pernette, la seva dona, s'enfada. Filibert i Anneta criden qui més pot, la cullera en l'aire.

— Què vols que hi faci, dona?
— Tothom t'explota; no ho veus?
— Pernette, pensa que són uns pobres.

— Nosaltres tampoc no som rics, Anselm.

— Pots ser sí que m'he equivocat.

— Pots ser sí que tens raó.

Quant a Filibert i Anneta no demanen res més que menjar.

Ara bé, aquesta mateixa nit de Nadal, Anselm Duchène ha sortit de casa seva a punta de dia. Duia a l'espatlla la seva destal ben esmolada, i a l'esquena, en un sarró, el dinar (pa, formatge, i, a més a més, una ampolla de vi negre, a conseqüència de la distància). Anava a ajudar uns companys seus en el bosc del Sappey, que és més

enllà de Modane. Pernette, per estalviar, ha apagat el llum a la llinda de la porta, malgrat que amb prou feines apunta el dia, i adreça al seu home mil recomanacions de bona mestressa com cal.

— Sobretot, en tornar, no et descuidis de comprar el gall dindi a Modane. Demà és Nadal.

— No tinguis por, Pernette. Només es menja gall dindi una vegada a l'any. I no hi ha Nadal sense gall dindi.

— I no t'oblidis les joguines que el bon Jesús ha de portar a Filibert i Anneta. Encara que no som rics, hem de fer-ho.

— Certament, certament, Pernette. No hi ha Nadal sense l'alegria dels infants.

Al vespre, després de sortir d'estudi; les dues criatures han arribat a casa i el seu pare encara no hi és. Pernette ha anat més d'u-

any ens en passarem. ¿On portes les joguines? Les amagaré tot seguit. Aquesta nit n'omplernem els esclops d'Anneta i de Filibert.

— No em renysis pas. Si ho sabessis!

— Anselm, digues: on són les joguines?

— Ja t'ho explicaré. En dues paraules o en quatre.

— Ni dues ni quatre, Anselm: no has pensat en els fills.

— Sí que els he recordat.

— Doncs deixa't de bromes i dona'm les joguines.

— No me n'he descuidat, Pernette, t'ho juro. Però he trobat Péronne.

— Péronne o qualsevol altre, tant m'és.

— Péronne que el seu marit l'ha deixada per anar a Itàlia.

— Quan un home deixa la seva dona és perquè és dolenta.

— No sempre, Pernette, no sem-

donat a la dona. Però no ha pas comprat cap gall dindi, sinó pa i vianda perquè això atipa i no és tan car. I aquí sóc, Pernette, una mica embriac i avergonyit. Però què? No m'insultes? No crides? No et queixes? Sembles muda, aquest vespre. Eh? Ara plores? Per unes joguines i un gall dindi?

— No és pas per això que ploro.

— Doncs, per què? Digues!

— De la teva bondat, gran bestia, i de la misèria de Péronne.

Ara és negra nit. Filibert i Anneta, ben abrigats en llurs llits de fusta, no volen adormir-se sense haver vist el bon Jesús. Els altres anys estaven segurs que passaria, però aquest any no, a causa de les paraules del mestre. El dubte els dona una mica de febre. Per on entrarà? — Per la xemeneia, opina Anneta. — Per la porta, declara Filibert. El bon Je-

Pernette. Però el que la violenta més, és veure que el seu home atia el foc tranquil·lament, tan tranquil·lament com si tingués les butxaques plenes d'or. Veus ací un que no s'amoïna gens! Deu pensar que el bon Déu s'escarrassarà a portar-li personalment un gall dindi rostit i calentó, amb una bellíssima pell daurada, i tot de joguines per Anneta i per Filibert! I encara s'estufa,riu, bromeja: és exasperant!

— Pam, pam, pam.

Qui truca la porta? El llenyataire i la seva dona s'han aixecat ensem. Qui pot venir en aquesta hora? I en llurs llits Anneta i Filibert s'agiten. El bon Jesús ha trucat. Ha trucat a la porta. Filibert tenia tota la raó. Filibert és un home i els homes en saben més que les dones.

— Pam, pam, pam: que no hi ha ningú! Doncs entro, que encara és més senzill.

— Qui entra? És l'oncle Tomàs.

— Bona nit, bona nit, la companyia.

— Ah! Ets tu, gran pillastre?

Tomàs és un germà d'Anselm, un germà més jove i també més jovial. Viu més amunt de la vall, a Pierrelongue, prop de Lanslebourg, allà baix, al peu del Mont Cenís que la carretera escala. La seva reputació no és pas massa bona: caçador furtiu als mateixos massos dels guarda-bosc; posa parany, vulnera les lleis de la pesca, cura els membres trencats, fa tisanes per les febres, fa pronòstics sobre el bestiar, té receptes per guanyar les malalties, passa contraban i tots aquests trucs, és prou sabut, són prohibits per les lleis. Però Tomàs es burla de les lleis. Aquest home no respecta res: no respecta absolutament res. Ni tampoc els cervols de Sa Majestat el rei d'Itàlia que són a l'altre costat dels Alps, cacera reservada i guardada. Tomàs travessa la frontera pel coll de la Léranne i se'n va a caçar-los i s'enduu els morts damunt la seva esquena passant per les glaceres i les galeres. I fins i tot ha bescanviat algun tret amb els guardes reials. És un home terrible, ben cert.

— Ah! En bona hora arribes, germà!

— Així ha sospirat Pernette.

— Arribo a punt. És Nadal.

— Sí, Nadal, però no podem oferir-te res.

La cara de Pernette és llarga, llarga indefinidament, i mústia, llastimosa, tristoia i desfeta.

Tomàs se la mira i es posa a riure de seguida:

— Què és rondina per aquí? Que no teniu res per menjar? I d'aquesta llebre, cunyada que està tan trista, què deïantre me'n dius d'aquesta llebre?

Del sarró ha agafat per les orelles una llebre, una llebre del país de les neus, de pell quasi blanca; una llebre que no ha d'envejar res a ningú, i que, amb les seves po-

(Seguirà)

Alfred GALLARD, traductor

Joan Vila, «D'Ivori», dibuixant

Filibert i Anneta... no volen dormir sense haver vist el petit Jesús

na vegada fins a la porta, per veure i escoltar. Però la nit és negra i la cascada de Sant Benet fa tant soroll que tampoc no es sentiria caminar damunt el pedruscall, ni que fos amb sabates ferrades. De sobte, però, es veu una ombra allà baix, entre dos boixos; avança ràpidament i això que la pujada és dreta. Ai! sí, és Anselm. Porta, com sempre, la destal a l'espatlla. No porta cap paquet a la mà. ¿On són les joguines i el gall dindi? Es clar, seran dins el sac que porta a l'esquena i per això no es veuen.

— Ets tu, Anselm? No facis soroll. Els nens són dintre. Dona'm el gall dindi.

— La pura veritat, Pernette; no porto ni una ploma de gall dindi.

— Te n'has descuidat? Home, és Nadal! Però, què hi farem? Aquest

pre. Ha deixat quatre criatures, quatre criatures i ni un pa a la post per atipar-se.

— No els hem pas de criar nosaltres.

— Tots cinc eren allà, els quatre menuts i la seva mare, davant el negociant d'aviram de Modane. Es miraven els galls dindis bonics, lluentos i grassons, arreglats en línia de batalla, i grassos que petaven. Miraven i flairaven. Flairaven i ensumaven com si ja fossin rostits. «Apa, Péronne, decideix-te. — No tenim ni mica de menjar a casa. — No teniu res? No és possible! — Res d'ahir ençà, Anselm. — Tothom menja el dia de Nadal. — Tothom potser sí, però nosaltres no. «Aleshores he agafat tots els diners, els teus i els meus, Pernette, el teu diner i el meu que no fan més que un, i l'he

sús no és pas escura-xemeneies. I ja parlen del miracle.

A l'entrada, vora el foc, Anselm Duchène i la seva dona no troben gran cosa a dir-se. Pernette ha revingut de la seva emoció: no es veritat que sempre passen ies emocions? La caritat és caritat, però una vegada feta hom queda ben atrapat: una vegada a l'any que es feia una despesa pels menuts, una vegada a l'any que hom s'oferia un bon tell, i enguany caldrà passar-se'n.

... Ja ets ben desgraciada, Péronne, amb quatre fills sense pare. Ben cert, ets molt desgraciada. Però bé podies no deixar marxar el teu home o seguir-lo a Itàlia. Francament t'havien prou vist i bé podies anar-te'n a pidolar ben lluny... En el fons, això és el que pensa

Historieta il·lustrada, original d'Ivori

XLVI

XLVII

XLVIII

XLIX

L

I ella tirà per un cantó i ells per un altre... Cansats els petits d'anar perduts pels boscos, quan va arribar la nit en aquella, desconeguda per ells, primera necessitat, s'arreglaren com pogueren: i la santa ignocència els deixà dormir, recolzats a la soca d'un gran arxanta innocència els deixà dormir bre, l'un prop de l'altre.

Mentrestant el Rei Victòria va despertar, perquè el soroll era dels més imponents que hom pugui imaginar. Pujà l'escala de la cava i va sortir a la gran sala de festes, on hi havia una multitud fent barri-la bevent-se tots els vins que havien trobat a la cava sense que ningú s'hagués fixat en la seva real persona.

Veient que no s'adonaven de la seva presència, es va anar atrevint, fins que va sortir a fora del castell. Passà pel costat del guàrdia (que havien posat a l'entrada del pont llevadis els austerlands) sense comprendre el misteri...

i quan es va veure lliure... qui va córrer sinó ell? I ho féu d'una manera tan poc protocolària, que va perdre la seva gorreta sense adonar-se'n, i sense saber que aquesta li acabava de salvar la vida, la qual, si bé no era tan preciosa com semblava, estava destinada a ésser-ho.

Tot d'una va tenir una gran sorpresa! El gran Papanatus, professor dels seus fills, acabava d'agonyar-se-li als peus, en ple bosc. Què passava? Ara anava refent i lligant les idees. Papanatus vivia, ja feia dos dies, en una barraca que va trobar abandonada al bosc i...

(Seguirà.)

Els problemes plantejats a les indústries catalanes

La indústria llanera, mentre accentua els seus progressos tècnics, no troba mercats exteriors

Si anéssim a exposar les característiques històriques de la indústria de filats i teixits de llana durant el segle XIX, que és el període que podem considerar important perquè és quan va produir-se la transformació radical de les màquines i telers mecànics, ens trobaríem que presenta una gran similitud amb la del cotó perquè totes dues hagueren de suportar el calvari dels entrebancs que posaven els elements contraris a la industrialització de Catalunya, per incompatibilitats polítiques i econòmiques. Féu, sers dubte, degut a aquestes incompatibilitats que a la major part de la Península troba-

En el terreny ideològic els lliurecanvistes quedaven definitivament vençuts pels proteccionistes en el Congrés econòmic celebrat a Barcelona l'any 1888 coincidint amb l'Exposició Universal. A partir d'aleshores els principals polítics del partit conservador, tant per la influència dels proteccionistes com per l'exemple d'altres països, adoptaren una actitud favorable a la protecció de les indústries. Tampoc no cal oblidar el paper decisiu que exercí la Lliga Agrària, que demanà una protecció decidida per al blat, les llanes, els cuiros, etc. Ja es veia clar que el proteccionisme no convenia tan sols als fabri-

tenir cap por que el vestit que porten els faci quedar malament. Adhuc si s'enfronten amb un anglès poden estar segurs que aquell vestit passa perfectament per ésser anglès. Aquests prejudicis si es vol són molestosos, denoten ignorància, però al capdavant no són en desprestigi dels fabricants de Sabadell, que passen per ésser anglesos. I, realment, la comparació és honrosa.

La indústria llanera domina avui gairebé totalment el mercat interior. Els gèneres de qualitat inferior i mitjana es fabriquen amb llanes del país i els fins amb llanes de l'estranger, o sigui amb les mateixes que empren els fabricants anglesos. Per tal de demostrar com augmenta la preferència pels gèneres de qualitat superior, donem a continuació un quadre contenint les xifres d'importació de llanes en els darrers deu anys per les duanes de Catalunya, que representen gairebé la totalitat:

Importació de llanes per les Duanes de Catalunya:

Anys	Tones
1924	1,392
1925	1,399
1926	2,572
1927	1,828
1928	2,961
1929	2,612
1930	3,012
1931	4,332
1932	6,340
1933 (1)	3,562

De l'any 1933 sols tenim les xifres corresponents a la Duana de Barcelona. No obstant, les altres Duanes no alteren gaire la xifra, perquè a tot Espanya la importació fou de 3,831 tones. En canvi en 1932 arribà a 6,552 tones. Això vol dir que l'any passat fou dolent per a la indústria llanera, com ho fou també per a la cotonera, tant per efecte del mercat interior com de l'estranger. Fou un any de crisi intensa.

Encara trobarem una altra prova del major consum que es fa dels gèneres fins consultant les dades del moviment de llanes tractades en l'acondicionament de Sabadell els deu darrers anys. Heus ací les xifres:

Anys	Acondicionament de Sabadell		
	Llana rentada	Llana pentinada	Llana fillada
	Quilos	Quilos	Quilos
1924	2.925.644	1.539.164	1.707.363
1925	2.440.927	1.535.305	1.650.065
1926	1.750.449	1.813.004	1.759.311
1927	2.447.823	2.238.815	1.718.043
1928	1.947.217	2.021.329	2.120.495
1929	1.879.445	1.819.677	2.084.756
1930	1.960.459	2.076.711	2.296.263
1931	1.677.963	2.294.006	2.489.385
1932	1.823.990	2.765.678	1.823.990
1933	2.065.781	2.534.658	2.234.907

Cal remarcar la importància que ha adquirit la fabricació de gèneres per a senyora, la gran majoria dels quals fabricats amb estam. El gran inconvenient d'aquesta especialitat consisteix en els canvis tan ràpids de la moda; això fa que no hi hagi continuïtat en la fabricació. No obstant, els fabricants s'hi dediquen cada vegada més per donar un major marge de benefici. Això és un perjudici dels articles clàssics, que com més va es fabriquen en altres regions, afavorides, per altra banda, per una mà d'obra més barata.

(1) Sols per la Duana de Barcelona.

I ara que parlem de la moda hem de dir que provoca situacions inesperades. És indubtable que si les filatures de llana haguessin de treballar únicament per als fabricants de teixits travessaren una situació ben crítica. Però, com que la moda ha portat canvis, n'ha resultat afavorida. Per una banda tenim que en qüestió de gèneres de punt es fa un consum considerable de fils de llana mesclats amb cotó o seda artificial. Com que amb aquestes barres els gèneres són a millor preu, el consum es major. També es dona el cas que la moda ha donat una gran volada a les confeccions a mà i això ha portat que les filatures treballin molt en la preparació de fils de llana en tota mena de colors i per a tota classe d'articles.

***

Per les raons apuntades abans, o sigui perquè les llanes espanyoles no són tan fines com les d'altres països, sobretot d'Àustràlia, la indústria de teixits de llana, encara que sigui tan perfecta com la d'Anglaterra, no té gaires possibilitats d'exportar perquè no pot competir en preus. En efecte: si ha de pagar uns drets d'importació molt elevats per les llanes estrangeres, és indubtable que aquests drets encareixen el gènere perquè no poden ésser compensats pel factor de la mà d'obra, ja que els treballadors ocupats en les diverses operacions de la indústria perceben un bons jornals.

Per molts esforços que haçen fet mai els fabricants de teixits no han pogut aconseguir l'únic sistema que podria contrarestar l'inconvenient de què parlem: Ens referim a les admissions temporals o al retorn de drets per als articles exportats. Si fos possible obtenir que els fabricants importessin llanes sense pagar el dret aranzelari per tal de detenir-les a la fabricació de teixits per exportar, aleshores podrien competir amb els fabricants d'altres països. També s'obtidria un resultat semblant si quan expor-

Exportació de teixits de llana per les Duanes de Catalunya:

Anys	Tones
1924	645
1925	532
1926	266
1927	320
1928	225
1929	312
1930	275
1931	180
1932	232
1933 (1)	150

Pel que es refereix a l'any 1933 no tenim les dades de totes les Duanes de Catalunya; però, donat el cas que per les de tot Espanya sols donen un total de 258 tones, contra 380 en 1932, es pot veure que l'exportació de teixits catalans l'any passat sofri una nova davallada. I encara cal tenir en compte que existí el factor favorable del conveni amb Turquia basat en el bescanvi de productes i que va determinar que es fessin algunes comandes importants. Sense aquestes l'exportació hauria estat gairebé nulla.

No hi ha dubte que amb convenis comercials amb els països dels Balcanes Pròxim Orient i amb els països americans es podria animar quelcom l'exportació. De totes maneres la cosa és difícil mentre els teixits hagin de portar el recàrrec dels drets aranzelaris que paguen les llanes. Anys enrera a Sabadell es feren esforços lloables, uns afiliats i altres mancomunats, per tal de fomentar l'exportació, però se n'hagué de desistir per no comptar amb l'ajut de l'Estat. Els fabricants demanaren que fos creat un Comitè regulador de la indústria semblant als que funcionen per a les indústries cotonera i sedera, però no s'accedí a la demanda segurament per la raó de no crear recels entre els ramaders. És una llàstima que per prejudicis no es donin facilitats als fabricants per tal de poder produir, amb llanes estrangeres lliures de drets, gèneres destinats a l'exportació. Ben segur que amb aquest sistema, muntat amb totes

Exportació de teixits de llana per les Duanes de Catalunya

tessin una quantitat de teixits se'ls abonessin els drets de duana corresponents a la quantitat de llana estrangera que contenen.

Aquest sistema d'admissions temporals o de devolució de drets s'aplica en molts països per articles ben diversos. A Espanya mateix funciona el règim d'admissió temporal per a la llana amb destinació a envasos per a oli. És natural que si els fabricants de teixits de llana no compten amb una facilitat semblant no poden exportar gaire i, sobretot, els gèneres fins que són els més sollicitats.

El quadre que donem a continuació indica la decadència en què es troba l'exportació de teixits de llana.

les garanties de control, no es donaria el cas de veure com l'exportació va davallant cada vegada més. No s'ho mereix aquesta indústria que tan alt ha posat el prestigi de la indústria tèxtil catalana. Tant en la filatura com en el teixit, en la preparació de dibuixos i en totes les operacions auxiliars, la indústria llanera dona proves d'una gran competència i d'un gust exquisit que la fan mereixedora d'una millor sort.

Jaume CARRERA

(1) Sols per la Duana de Barcelona.

Importació de llanes per les Duanes de Catalunya

ren tants adeptes les idees lliurecanvistes.

Si aquesta posició hagués estat basada únicament en el desig d'afavorir l'economia del país, hauríem vist com el lliurecanvi hauria anat de baixa molt més aviat del que succeí, perquè a la major part dels països europeus es donà el cas que, quan arribaren a un grau d'industrialització que ja permetia d'assegurar el consum de bona part d'articles, es convenceren que el lliurecanvi era un sistema que els anglesos havien propagat en benefici propi, perquè els assegurava l'hegemonia industrial del món. Foren primer els Estats Units que es traqueren el jou dels manufacturadors anglesos. Després a Alemanya, el moviment coincident de la unió duanera i del nacionalisme econòmic, portà el predomini del proteccionisme. I ràpidament s'estengué aquest per França i altres països.

Gairebé al mateix temps que el lliurecanvi era repudiat als nous Estats industrials, a Espanya estava en ple apogeu, puix la seva aplicació en forma gairebé general s'aplicà l'any 1869, o sia al cap d'uns mesos que la revolució havia portat al govern els més caracteritzats lliurecanvistes.

Era de bon to en aquells temps ésser anticlerical i lliurecanvista, perquè feia home avançat. Però a part dels que eren lliurecanvistes simplement per preferència ideològica — entre ells alguns de catalans — la gran majoria adoptaven aquesta actitud perquè s'avenia a llur temperament, contrari a tot el que fos satisfes les aspiracions de Catalunya, ja que aquestes, tant en l'ordre polític com en l'econòmic, no anaven gaire d'acord amb les de la resta de la Península. Cal tenir present que el contraban aleshores no era reduït a uns quants productes com avui, sinó molt generalitzat a tota mena d'articles. Pot dir-se que el que es feia pels ports del Mediterrani, sobretot cap a Andalusia, tenia per base principal les manufactures tèxtils de tota mena i, per tant la defensa del lliurecanvi anava íntimament lligada a aquells interessos creats.

cants catalans, sinó a tots els industrials i als agricultors de la cerealicultura i la ramaderia, que eren i continuen essent els elements bàsics de l'agricultura espanyola. Així i tot, fins que l'any 1906 fou aprovada la llei de bases per a la confecció de l'aranzel el proteccionisme no quedà consagrat d'una manera definitiva. Portàvem uns trenta anys de retard.

***

Si en la part històrica la indústria llanera ha anat íntimament lligada a la cotonera, no obstant entre les característiques de les tal. El cotó la primera matèria pràcticament no té dret d'importació, perquè no es produeix a Espanya. En canvi, la llana es produeix a Espanya en grans quantitats que no sols donen abast a les necessitats del consum interior, sinó que en queden per a l'exportació. Com és natural, els ramaders espanyols han demanat sempre protecció per a les llanes i l'han obtinguda ben considerable. La llàstima és, però, que les llanes espanyoles són d'inferior qualitat a les que consumeixen altres països que tenen una indústria llanera important, com per exemple Anglaterra.

Si els fabricants d'ací s'haguessin de limitar a fer articles amb llanes espanyoles es trobarien en situació d'inferioritat respecte d'altres països, perquè no podrien produir classes fines. I com que aquestes són més sollicitades cada dia, han d'importar llanes estrangeres. Encara no s'ha extingit del tot el sentit peyoratiu en què eren tinguts els «panyos» de Sabadell en comparació als anglesos. No obstant es tracta d'una veritable injustícia perquè les fabricants de Sabadell, en igualtat de primera matèria, produeixen tan bé com puguin fer-ho els anglesos. Ja fa molts anys que molts venedors i sastres, sobretot fóra de Catalunya, fan passar per anglesos gèneres que són fabricats a Sabadell, perquè així són més estimats i són pagats més cars pel públic. D'aquesta manera els compradors queden contents i enganysats. Però no han de